

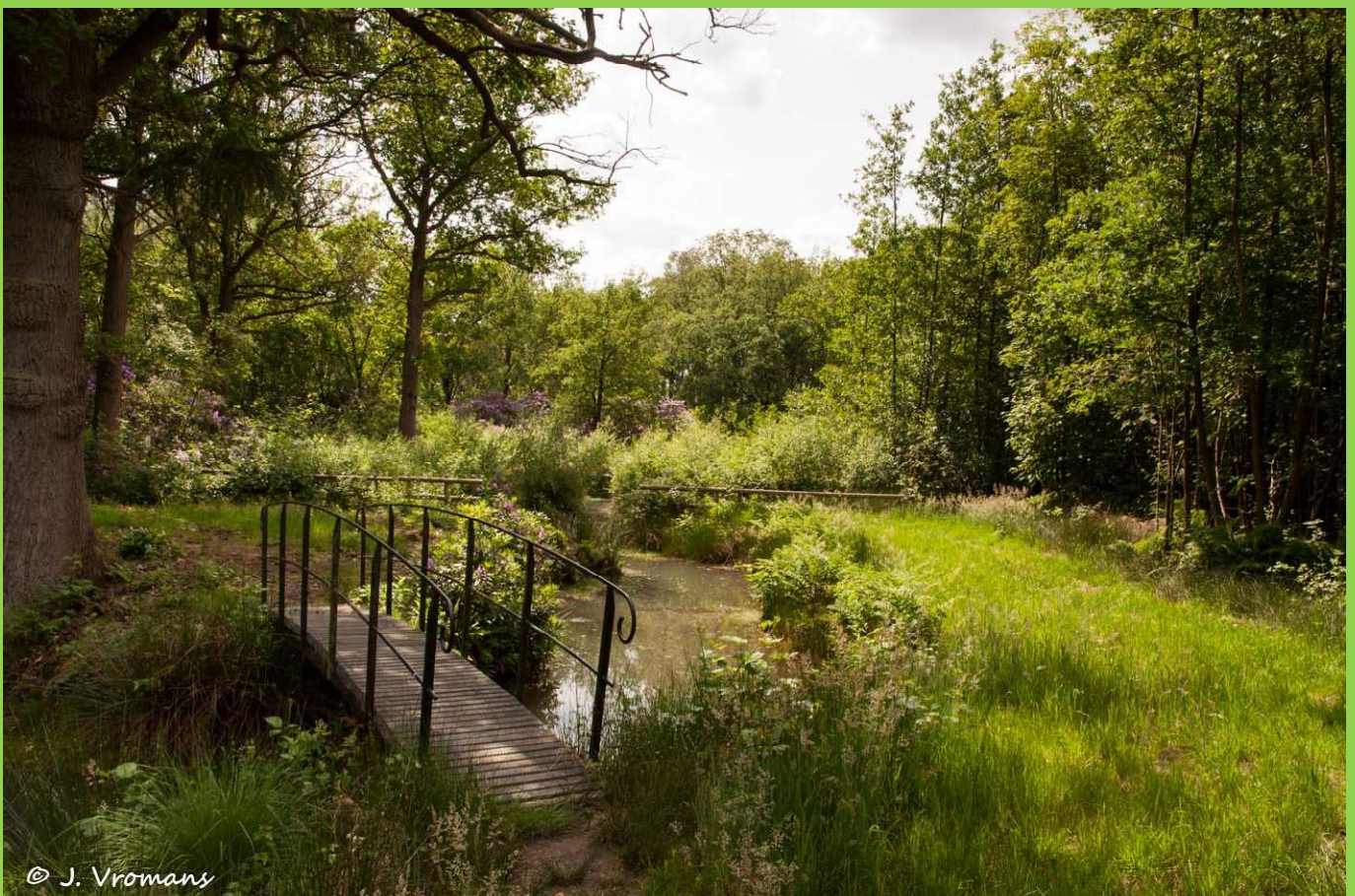

Nieuwsbrief IVN Roosendaal

Maart 2018

Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid afd. Roosendaal.
IVN werkt aan een duurzame samenleving. Wij zijn ervan overtuigd dat we door mensen zelf in aanraking te brengen met de natuur, zij zich pas écht bewust worden van de waarde ervan. Daarom laten wij jong en oud de natuur van dichtbij beleven.

Lente-editie

© J. Vromans

Kort verslag Algemene ledenvergadering op 26 februari 2018

21 Leden hebben de kou getrotseerd om deel te nemen aan de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering.

Naast de gebruikelijke onderwerpen als het verslag van de ALV van een jaar eerder, financiële afwikkeling van 2017, de begroting voor 2018 en de jaarverslagen van de diverse werkgroepen, stond ook een wijziging van het bestuur op de agenda.

Hij draaide al een tijdje mee maar nu is Cor Gabriëls met algemene stemmen officieel gekozen tot voorzitter van IVN, afdeling Roosendaal. In de persoon van Ine Roeken is een opvolgster gevonden voor het secretariaat.

Er werd afscheid genomen van Coby Vromans en Gerrie van Osch.

Coby blijft zich nog wel bezighouden met de Nieuwsbrief maar voor haar overige activiteiten als aandachtsfunctionaris van de PR werkgroepen en de organisatie van Publieksactiviteiten zoals De Dag van het Landschap (2^e Paasdag) en het Roosendaals Treffen (23 september 2018) moet nog een oplossing gevonden worden.

Even voorstellen: Ine Roeken

Als geboren en getogen Roosendaalse ga ik graag de uitdaging aan om Gerrie van Osch op te volgen als secretaris van het IVN-Roosendaal. Ik zie jullie vast bij een van de komende bijeenkomsten van het IVN. Dan praat ik graag bij!

Colofon

Bestuur			bestuur@ivnroosendaal.nl
Bestuursleden			
Naam	Functie		e-mail
Cor Gabriëls	Voorzitter		bestuur@ivnroosendaal.nl
Leon van Dorst	Penningmeester		
Ine Roeken	Secretaris		
Hans van Nassau	Lid		
Jac Heijmans	Lid		

Website: www.ivn.nl/afdeling/roosendaal

Website jeugdnatuurgroep: <https://www.facebook.com/jeugdnatuurgroepivnroosendaal>

Website kleuternatuurgroep: <https://www.facebook.com/kleuternatuurroosendaal>

Blog Piet van Oeffelen Brabants Landschap:

<http://www.brabantslandschap.nl/actueel/blog/?auteur=14>

Bent u geïnteresseerd in informatie over andere IVN-afdelingen in de buurt bezoek dan eens de websites via onderstaande links:

<https://www.ivn.nl/afdeling/mark-donge-breda-eo>

<https://www.ivn.nl/afdeling/groene-zoom>

<https://www.ivn.nl/afdeling/etten-leur>

Inhoudsopgave

Onderwerp	Pagina
<i>Van het bestuur</i>	<i>2</i>
<i>Colofon / Inhoudsopgave / Noot van de redactie</i>	<i>2-3</i>
<i>Activiteitenoverzicht IVN/KNNV Roosendaal maart 2018 t/m juni 2018</i>	<i>4</i>
<i>Workshop Vogels en Vogels kijken</i>	<i>5</i>
<i>Workshop weerverschijnselen</i>	<i>6</i>
<i>Planning jeugdnatuurgroep</i>	<i>7-8</i>
<i>Kleuternatuurgroep 2018</i>	<i>8</i>
<i>Planning seniorenactiviteiten</i>	<i>9</i>
<i>Memorie van een IVN-natuurgids</i>	<i>10</i>
<i>Themavogel</i>	<i>11</i>
<i>Een verhaal met een angel</i>	<i>12-13</i>
<i>Terugblikken</i>	<i>14-15</i>
<i>Werkgroepen, contactpersonen en overige informatie</i>	<i>16</i>

Noot van de redactie

In deze nieuwsbrief vindt u de laatste aflevering van 50 columns die Adrie Goorden schreef. Graag willen wij, ook namens het bestuur, Adrie van harte bedanken voor zijn bijdragen in al die jaren. Zijn betrokkenheid bij de natuur zorgden ervoor, dat de inhoud van zijn columns je bij bleven. We zullen Adrie's bijdrage dan ook missen. Wij hopen, dat een ander IVN-lid de natuurrubriek wil overnemen. Interesse? Neem dan aub contact met ons op via redactie@ivnroosendaal.nl . Wij rekenen op u.

Activiteitenoverzicht IVN/KNNV Roosendaal maart 2018 t/m juni 2018

Alle wandelingen starten vanaf het parkeerterrein bij de Lodge, alle fietstochten starten bij het MEC

In het kader van een verdere samenwerking tussen IVN Roosendaal en KNNV zijn wandelingen, excursies en themabijeenkomsten gezamenlijk gepland en deze worden daarom in het overzicht opgenomen.

Datum	Start	Werkgroep	Vertrek vanaf/locatie	Onderwerp	Contactpersoon
6-03-2018	19.30	KNNV	MEC	Lezing ?	
11-03-2018	8.30	KNNV		Mossenwandeling	Adrie Gladdinnes
13-03-2018	19.30	KNNV	MEC	snuffelavond	
20-03-2018	19.30	KNNV	MEC	1000 soortenweekend en EVZ	Linda van Meer
24-03-2018	14.00-16.00	Jeugdnatuurgroep	MEC	Boomspeurtocht	Corrie Vroegrijk info@jeugdnatuurgroep-ivn-roosendaal.nl
25-03-2018	8.30	KNNV	Parkeerplaats Lodge	Wandeling Oude Landen	Vera Vandenbulcke
27-03-2018	13.00	Seniorenactiviteit	MEC	Fietstocht naar het Pannehûske en wandeling in Wallsteijn	Jac Heijmans en Hans van Nassau
27-03-2018	19.30	KNNV	MEC	snuffelavond	
11-04-2018	14.00-16.00	Kleuternatuurgroep	MEC	Wormen	Linda Frantzen
14-04-2018	14.00-16.00	Jeugdnatuurgroep	MEC	Buiten spelen	Corrie Vroegrijk info@jeugdnatuurgroep-ivn-roosendaal.nl
24-04-2018	13.00	Seniorenactiviteit	MEC	Wandeling in Visdonk	Jac Heijmans en Hans van Nassau
09-05-2018	14.00-16.00	Kleuternatuurgroep	MEC	Bijen	Linda Frantzen
26-05-2018	14.00-16.00	Jeugdnatuurgroep	Parkeerplaats De Lodge	Dintelse Gorzen	Corrie Vroegrijk info@jeugdnatuurgroep-ivn-roosendaal.nl
29-05-2018	13.00	Seniorenactiviteit	MEC	Tuinbezoek familie de Blok	Jac Heijmans en Hans van Nassau
09-06-2018	14.00-16.00	Jeugdnatuurgroep	MEC	Zoogdieren-ontdekkingstocht	Corrie Vroegrijk info@jeugdnatuurgroep-ivn-roosendaal.nl
13-06-2018	14.00-16.00	Kleuternatuurgroep	MEC	Op zoek naar de regenboog	Linda Frantzen
26-6-2018	11.00	Seniorenactiviteit	MEC	Fietstocht en Tuinbezoek bij de familie Tielens en Brabantse boerenlunch	Jac Heijmans en Hans van Nassau

Workshop vogels en vogels kijken

Wegwijs in de West-Brabantse natuur

Van 1 t/m 22 maart 2018 verzorgt IVN Roosendaal een workshop voor de beginnende en de geïnteresseerde vogelaar. De nadruk zal liggen op algemeen in Nederland voorkomende vogels. Naast de behandeling van de fascinerende biologie (bouw en gedrag) van vogels zal er aandacht zijn voor hun herkenning (waaronder zang), verspreiding en de plaats in onze natuur en cultuur.

De workshop bestaat uit vier donderdagavonden die worden gehouden in het Milieu Educatief Centrum (MEC) in het T-huis op het landgoed Visdonk, Dennenscheerderdreef 11 te Roosendaal. Verder is er een excursie op zondagochtend en op vrijdagavond. Naast korte lezingen, presentaties en demonstraties zal in deze workshop ook aandacht zijn voor zelfwerkzaamheid. Al doende leert men.

De kosten zijn € 50,- voor workshop en lesmateriaal, te voldoen bij de eerste les. Leden van IVN/ KNNV Roosendaal krijgen €10,- korting.

Aanmeldingen bij Carla van der Burgt: cursussen@ivnroosendaal.nl

Programma onder voorbehoud

Datum 2018	Tijd	Les	Onderwerp
Donderdag 1 maart	19:30 – 22:00 uur	1	Herkenning, geluiden, relaties
Donderdag 8 maart	19:30 – 22:00 uur	2	Boeken en kijkers, nesten / eieren, roofvogels
Donderdag 15 maart	19:30 – 22:00 uur	3	Vogeltrek, kraaiachtigen, geluiden
Zondag 18 maart	07:00 – 11:00 uur		Excursie naar de Kraaijenberg (Bergen op Zoom)
Donderdag 22 maart	19:30 – 22:00 uur	4	Interessante gebieden, vogels tellen, zwanen en ganzen
Vrijdag 20 april	19:00 – 22:00 uur		Excursie naar de Matjes (Nieuwmoer)

Het weer, natuurlijk!
Workshop weerverschijnselen, voorjaar 2018

Van 4 april t/m 25 april 2018 verzorgt IVN Roosendaal in samenwerking met een beroepsmeteoroloog een workshop voor iedereen die wat meer wil weten van het weer. Behalve de benodigde basistheorie over weersystemen en luchtsoorten zal er vooral veel aandacht zijn voor dagelijkse verschijnselen als wolken, neerslag en seizoenen. Ook gaan wij als natuurvereniging weer veel aandacht geven aan de effecten van het weer op de planten en dieren in onze omgeving

De workshop bestaat uit 4 avonden en wordt gehouden in het Milieu Educatief Centrum (MEC) in het Thuis te Visdonk, Dennenscheerderdreef 11, Roosendaal. Verder is er een excursie in een van de tussenliggende weekenden. Naast korte lezingen, presentaties en demonstraties zal in deze workshop ook aandacht zijn voor zelfwerkzaamheid.

De kosten zijn € 50,- voor workshop en lesmateriaal, te voldoen bij de eerste les. Leden van IVN en KNNV Roosendaal krijgen € 10,- korting.

Aanmeldingen bij Carla van der Burgt: cursussen@ivnroosendaal.nl

Programma onder voorbehoud

Datum 2018	Tijd	Les	Onderwerp
Woensdag 4 april	19:30 – 22:00 uur	1	Seizoenen en weersystemen
Woensdag 11 april	19:30 – 22:00 uur	2	Wolken en weer
Woensdag 18 april	19:30 – 22:00 uur	3	Het weer herkennen en volkswijsheden onder de loep
?	09:30 – 12:00		Excursie
Woensdag 25 april	19:30 – 22:00 uur	4	Weersverwachting op korte, middellange en lange termijn

24 maart 2018

Boomspeurtocht 14.00–16.00 uur

Elke boom vertelt jou een verhaal en geeft je een aanwijzing om verder te speuren. Na de speurtocht is er in het MEC ook nog iets interessants te zien. Wie is de beste speurder? Wie verdient de medaille?

Kosten: €2,00 en vóór vrijdag 23 maart opgeven per mail:

info@jeugdnatuurgroep-ivn-roosendaal.nl

Vertretpunt : MEC Brasserie T-huis Visdonk

14 april 2018

Buiten spelen 14.00–16.00 uur

Wie komt er bij ons buitenspelen? Al graag een keer een hut gebouwd of ..., we hebben een heleboel leuke activiteiten op het programma staan. Dat mag je niet missen!

Kosten: €2,00 en vóór vrijdag 13 april opgeven per mail:

info@jeugdnatuurgroep-ivn-roosendaal.nl

Vertretpunt : MEC Brasserie T-huis Visdonk

26 mei 2018

Dintelse gorzen 14.00–16.00 uur

Op deze middag neemt Wim ons mee naar **zijn** gebiedje. Hij weet hier alles over te vertellen. Dit belooft ontzettend leuk te worden. Jij komt toch ook?

Kosten: €2,00 en vóór vrijdag 25 mei opgeven per mail:

info@jeugdnatuurgroep-ivn-roosendaal.nl

Vertretpunt : parkeerplaats Lodge Visdonk, hoek Zundertseweg Rozenvendreef

9 juni 2018

Zoogdierenontdekkingstocht 14.00–16.00 uur

Wij mogen deze middag mee met de zoogdierenwerkgroep. Ben jij ook zo nieuwsgierig wat we allemaal te zien krijgen? Wij wel, we hopen je die zaterdag te verwelkomen.

Kosten: €2,00 en vóór vrijdag 8 juni opgeven per mail:

info@jeugdnatuurgroep-ivn-roosendaal.nl

Vertretpunt : MEC Brasserie T-huis Visdonk

Ook dit jaar organiseren we verspreid over het jaar weer zes Kleuternatuurmiddagen. Bij Kleuternatuur ligt het accent niet op zoveel mogelijk kennis vergaren, maar bij natuurbeleving, nieuwsgierigheid, ontdekken en plezier. Door binnen de belevingswereld van kleuters op een leuke en ongedwongen manier respect, interesse en verwondering voor de natuur te stimuleren, wordt een basis gelegd die een leven lang mee gaat.

Het programma voor 2018

Woensdag 11 april	Wormen
Woensdag 9 mei	Bijen
Woensdag 13 juni	Op zoek naar de regenboog
Woensdag 5 september	Eekhoorns
Woensdag 3 oktober	Paddenstoelen
Woensdag 7 november	Vogels in de winter

Goed om te weten

- Kleuternatuur is voor kinderen van 4 - 6 jaar en hun (groot)ouders en wordt georganiseerd in en om het MEC op landgoed Visdonk in Roosendaal.
- We starten om 14.00 uur en ronden af om 16.00 uur. Halverwege drinken we een glaasje limonade met wat lekkers erbij.
- Vaste onderdelen van het programma zijn een toepasselijk voorleesverhaal, een stukje eenvoudige informatie over het thema aan de hand van plaatjes of een filmpje, samen het bos in, een knutselactiviteit en een liedje. Daarnaast spelen we vaak spelletjes of gaan bijvoorbeeld aan de slag met een vergrootglas, afhankelijk van het thema.
- De activiteiten zijn deels binnen in het MEC lokaal en deels buiten in het bos. Bij slecht weer hebben we een volledig binnenprogramma.
- We vragen een bijdrage van € 2,00 per deelnemend kind per middag
- Er geldt een maximum van 20 deelnemertjes per middag
- Aanmelden kan door een e-mail te sturen naar kleuternatuurroosendaal@hotmail.com

Kleuternatuur zoekt vrijwilligers

Om Kleuternatuur tot een succes te kunnen maken, hebben we per middag ongeveer drie vrijwilligers nodig. Op dit moment hebben we nog niet voor alle geplande middagen voldoende vrijwilligers gevonden. Vindt u het misschien leuk om ons een keer mee te helpen? Laat het ons weten door een berichtje te sturen naar kleuternatuurroosendaal@hotmail.com.

Om vrijwilliger te worden bij Kleuternatuur hoeft u geen uitgebreide natuurkennis te hebben van de thema's. Wat vooral belangrijk is, is dat u het leuk vindt om met jonge kinderen te werken. Ook moet u rekening houden met wat drukte, want 20 kinderen met hun (groot)ouders zorgen voor een gezellige, intensieve middag.

Meer weten?

Het laatste nieuws, tips, foto's en verslagen van voorgaande Kleuternatuurmiddagen vindt u op: <http://www.facebook.com/kleuternatuurroosendaal>

27 maart 2018

Fietstocht naar het Pannehûske en wandeling in Wallsteijn

Een mooie fietstocht in het vroege voorjaar naar een aantrekkelijk gebied. Bij het Pannehûske wordt uiteraard tijd genoten met een consumptie maar de wandeling in het gebied Wallsteijn staat natuurlijk voorop. Een ontspannen en sportieve natuurmiddag staat ons te wachten.

We vertrekken om 13.00 uur vanaf het T-huis.

24 april 2018

Wandeling in Visdonk

Deze keer blijven we dicht bij huis in ons eigen Visdonk. Er is in het voorjaar volop te zien, te horen en vooral te genieten van het mooie en afwisselende landschap dat Visdonk ons biedt. Zoals gewoonlijk vertrekken we om 13.00 uur vanaf het MEC.

Dinsdag 29 mei

Tuinbezoek familie de Blok

We fietsen om 13.00 uur vanaf het MEC naar de Hulsdonksestraat waar de familie de Blok een prachtige tuin heeft aangelegd, die zij open stellen voor het publiek. Vijvertuin de Blok is een aaneengesloten tuin- en waterpartij van ruim 800 m² in het centrum van Roosendaal.

Zowel de tuin als de vijver zijn een mengsel van natuur en cultuur, planten en dieren. Het geheel functioneert vrijwel helemaal natuurlijk. In de vijvers bevinden zich ruim 100 verschillende soorten water- en moerasplanten, een vijftiental verschillende soorten vissen, kikkers, padden, salamanders en schildpadden.

Na afloop rijden we richting Vijfhuizenberg naar de woning van Leon van Dorst voor een versnapering en eventueel een partijtje jeu de boules voor de liefhebber.

Dinsdag 26 juni

Fietstocht en tuinbezoek bij de familie Tielens

We vertrekken om 11.00 uur per fiets vanaf het MEC richting Hoeven. Daar aangekomen krijgen we eerst een rondleiding in de tuin van de familie Tielens. Na afloop maken we gebruik van een heerlijke Brabantse boerenlunch.

De Laatste aflevering

Terwijl de karige zonnestralen van deze zaterdagmorgen mijn kamertje door de zonnewering binnen glijden neem ik mijn besluit, dit zal de laatste aflevering worden van mijn columns. Eens moet er toch een einde komen aan deze rubriek. En ik hoop dat 'n ander het 'stokje' van mij over wil nemen. Zo mogelijk ook met een andere titel. Het wordt m.i. anders te afgezaagd. Mijn aanhef 'memorie van een I.V.N. natuurgids', kan na ruim 50 afleveringen opgeslagen worden bij de oude historie van I.V.N. Roosendaal.

Nu het voorjaar aanstaande is, is het een mooie tijd om jongere I.V.N.'ers hun ervaringen te laten delen met de andere natuur liefhebbers.

Ook heb ik bericht gehad dat de natuurpoort, De Wouwse Plantage aanstaande is. Het weilandje links over de turfvaart 'De Zoom' zal straks niet meer herkenbaar zijn als zodanig. Er komen o.a. parkeerplaatsen terwijl er ruimte wordt ingericht voor grotere kunst. Ook zullen er de routes van de natuurwandelingen aangepakt worden. De 'sleutel' van de natuurpoort komt in de berm te staan net over de turfvaart 'De Zoom' richting Huijbergen. Het toegangspad naar de 'Nieuwe Wereld' (zoals nu soms al het Derde Wereld bos wordt genoemd) komt ergens anders. En nu maar hopen dat het ook snel wordt uitgevoerd.

Het zal de drukte in het dorp wel doen toenemen, dus ook goed voor de horeca. Dit alles uitgevoerd door de gemeente Roosendaal.

Het D.W. bos zal een oase van rust moeten blijven, alwaar ook de gedenkbomen en vriendschapsbomen van de diverse personen rust uit zullen stralen. Ook de vlindertuin zal blijven bestaan. De fraaie geknipte hagen blijven kenmerkende bemoeienissen van ons mensen tonen.

Ik wil alle lezers van deze rubriek bedanken voor het lezen van mijn columns en spreek de hoop uit dat iemand anders deze of andere natuurrubriek wil overnemen.

Memorie van een I.V.N. natuurgids
Eirda Nedroog (Adrie Goorden)

Het is niet alles goud wat er blinkt op Tholen

Tholen is erg in trek bij overwinterende en doortrekkende plevieren. De winterse rust, de uitgestrekte natte graslanden en de nabijheid van de Oosterschelde spelen hierbij een belangrijke rol.

Deze winter vallen mij de grote aantallen goudplevieren op in het zuidelijk gedeelte van Tholen.

Bij vorst trekken ze normaliter weg en wellicht heeft de huidige zachte winter hier iets mee te maken.

Goudplevieren overwinteren hier samen met andere familieleden, de Kieviten.

Kenmerkend voor plevieren is dat ze tijdens het foerageren regelmatig roerloos stil blijven staan.

(bevrozen). Verder zijn ze niet echt opvallend. Houd daarom troepen Kieviten in de gaten.

Het is een indrukwekkend gezicht wanneer goudplevieren en Kieviten massaal op de wieken gaan voor een jagende slechtvalk of havik.

Aankomelijk gaan ze als een dichte troep de lucht in maar al snel scheiden zich de plevieren van de Kieviten. De goudplevieren vliegen sneller en in brede fronten. Vaak klimmen ze naar grote hoogte zodat ze nauwelijks met het blote oog te zien zijn.

Tijdens deze vluchten kun je bij zonnig weer goed zien waar goudplevieren hun naam aan te danken hebben. De ene keer zie je de goudkleurige bovenzijde de andere keer de witte onderzijde.

Dan zijn er nog de zilverplevieren die groter en dikker zijn en een opvallende zwart/wit tekening hebben plus een kenmerkende zwarte vlek in de vleugel oksel.

Ze verblijven in de winter aan de west Europese kusten en daarom zien we ze alleen tijdens de voor- en najaarstrek.

De Duitsers noemen hem "der Regenpfeifer" en wanneer je dat melancholische fluittoontje eenmaal kent, vergeet je het nooit meer.

Wanneer je goudplevieren wilt zien dan moet je de komende tijd naar het gebied tussen de Bergse diepsluis en de polders van Sint Maartensdijk.

Voor meer foto's van Cees zie: https://www.flickr.com/photos/cees_van_overveld/albums

Nog een paar weken en een beetje zon en de eerste hommelmkoninginnen doen hun eerste rondjes op zoek naar nectar voor energie en stuifmeel voor hun broed. Ze zijn net ontwaakt uit hun winterslaap en willen zo snel mogelijk hun nageslacht grootbrengen. Omdat ze zo dik behaard zijn kunnen ze heel wat kou verdragen en komen ze ook voor tot hoog in de bergen en in het hoge noorden van Europa. Na vlinders zijn het toch wel zo'n beetje de meest opvallende insecten die we hier hebben, als je tenminste steekmuggen en limonadewespen niet meerekent.

"Wereldwijd is ongeveer tachtig procent van de plantensoorten afhankelijk van bestuiving door insecten en andere dieren. Hiertoe behoort een groot aantal landbouwgewassen die van belang zijn voor de productie van groenten, fruit, noten, kruiden en plantaardige oliën. De directe bijdrage van bestuivers aan de wereldvoedselproductie wordt geschat op 150 miljard euro."

De vorige tekst is afkomstig van Nature Today en komt je natuurlijk bekend voor. Wat misschien nog niet zo lang bekend is, is dat hommels verantwoordelijk zijn voor 80% van de bestuiving van voedselgewassen. Het is niet voor niets dat er in Europa enorme kwekerijen van aardhommel en steenhommel zijn. Er wordt niet veel ruchtbaarheid aan gegeven want de manier van kweken is tot op heden nog een geheim dat alleen bij de kwekers bekend is. Maar de handel bestaat uit tienduizenden hommelnesten per jaar. Ze worden ingezet in boomgaarden of in andere vormen van fruitteelt over de hele wereld.

Wat die fruittelers en hommelmkwekers al lang wisten maar wat nu ook wetenschappelijk is bewezen, is dat hommels de meest efficiënte en effectieve bestuivers van alle soortgroepen zijn, vlinders, zweefvliegen en kevers ver achter zich latend. Honingbijen kunnen door hun grote aantallen ook een steentje bijdragen en wilde, solitaire bijen zijn bijzonder belangrijk voor een groot aantal wilde planten maar aard- en steenhommels zijn de onbetwiste winnaars. Ze dragen niet alleen het meeste stuifmeel het snelst van en naar planten van dezelfde soort maar doen dat ook nog eens bijna het hele jaar door en voor een heel groot aantal gewassen, zelfs bij bewolking en lichte regen. Achteraf gezien is dit allemaal niet zo verrassend. Als je achterover geleund vanuit je luie stoel de hommels in de tuin in de gaten houdt, word je er soms rusteloos van, van al dat gejaagde heen en weer vliegen van bloem naar bloem en van plant naar plant, zonder pauze zolang de temperatuur en het daglicht het toe laten.

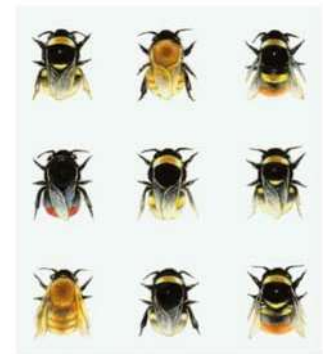
Niet alleen de kruisbestuiving zelf, die bevruchting tot gevolg heeft, wordt door hommels bewerkstelligd, er blijkt dat na het bezoek door hommels ook nog eens een betere gewasweerstand is tegen schimmelinfecties als fytoftora (*Phytophthora*). Vooral bij aardappels, die naar de telers dachten niet gebaad zouden zijn bij bestuiving (het gaat immers om de stengelknollen), treedt deze gewasbescherming op. Men is erg nieuwsgierig naar hoe dit in zijn werk gaat en ik verwacht dat er nog heel wat nieuws op dit gebied is te ontdekken. We zullen het in de toekomst vast nog te weten komen.

Voor veel andere soorten hommels staat het er echter wat minder florissant voor. Door hun afhankelijkheid van bepaalde soorten stuifmeel neemt hun aantal af als de leverancier ervan steeds zeldzamer wordt. Dat is het geval voor planten als smeerwortel en rode klaver. Ook blijken zeldzame hommels te lijden onder de toenemende vergassing. Vroeg in het voorjaar en laat in de zomer zijn er daardoor nog nauwelijks bruikbare nectar- en stuifmeelplanten. Die vergassing is weer het gevolg van de vele stikstof die overal uit de vervuilde lucht komt vallen. In de buitengebieden is daarom het aantal

hommels sterk afgenomen. Enkele soorten, het zijn wel weer de algemene generalisten, zoeken nu hun toevlucht in tuinen en parken.

Je begrijpt dat wij als particulier en gemeente er een behoorlijke verantwoordelijkheid bij gekregen hebben. Als het niet lukt om onze buitengebieden te voorzien van bloeiende planten zullen onze tuinen met spoed ingericht moeten worden als nectar- en stuifmeelkroeg, vooral in het voor- en najaar. De alternatieve landbouw heeft ook al het een en ander voor bestuivers in het algemeen en hommels in het bijzonder gedaan. Bloemenstroken werken prima en hebben hun nut wetenschappelijk bewezen voor bijvoorbeeld de teelt van blauwe bessen. Behalve bestuivers doen ook sluipwespen en bladluis-etende zweefvliegen het daar erg goed. Ook in gemeente-plantsoenen worden tegenwoordig bloemenstroken aangelegd. Nu maar hopen dat dat met inheemse bloemenmengsels gebeurt, die zijn het meest aantrekkelijk en het meest duurzaam in dit geval. Ik wens jullie allemaal veel plezier met de eerste hommels in je tuin of op je balkon. Als je die ziet weet je zeker dat de lente is begonnen en je tuin er voor geschikt is. Als je je nog meer wil inzetten voor onze hommels, kijk dan eens op <https://www.nederlandzoemt.nl> .

Dave Goulson

**EEN VERHAAL
MET EEN ANGEL**

"Het aardigste natuurboek van het jaar" - week 20/2018

Bronnen:

- EIS BIJeenkomst: landelijke dag bestuivers 27 januari 2018
- Nature Today: hommels
- Veldgids bijen voor Nederland en Vlaanderen, Falk, 2017
- Een verhaal met een angel, Goulson, 2013

Op de foto's zie je een akkerhommel en een tuinhommel.

Guus Dekkers, februari 2018

Vogelverrassing

16 december hadden we onze jaarlijkse vogelverwendag. Deze activiteit is erg populair bij de jongens en meisjes, maar zo een grote opkomst hadden we niet verwacht. In totaal telden we 28 kinderen, ongeveer de helft heeft hieraan meegedaan via Sjors Sportief. Dit jaar maakten we vogeltaarten. De kinderen hadden heel goed hun best gedaan om groen, besjes en nootjes mee te brengen. Wij hadden ook nog voor de nodige spulletjes gezorgd,

zodat er een overvloed aan lekkernij voor de vogels was.

De kinderen begonnen met een bekertje te versieren en hierin vet met zaden te mengen. Toen dit buiten aan het opstijven was, gingen ze aan de slag met de taart. Eerst moest alles met groen bedekt worden, daarna kwam de versiering met besjes, nootjes en een vetbol. Alles moest natuurlijk wel goed vastzitten, er werden krammen en lijmpistolen gebruikt. Op het einde van de middag mochten de resultaten gezien worden. Er was hard gewerkt om alles klaar te krijgen en een paar kinderen namen nog wat spulletjes mee om thuis af te maken. Om 16.00 u. gingen de kinderen enthousiast met hun ouders mee naar huis, het was een geslaagde middag.

Gipsafdrukken

Op deze zaterdagmiddag waren 11 kinderen naar het MEC gekomen. Na een introductiefilmpje over fossielen, *'de resten zijn van het organisme zelf, van hun afdrukken of sporen of van hun producten'* gingen de kinderen aan de slag om mooie afdrukken te maken. Met een fles rolden ze de klei glad om daarna er met natuurlijke producten een prima print te creëren. De verschillende soorten schelpen en de zaaddoosjes deden het goed. Daarna ging iedereen aan de slag om gips te maken: 1 ½ bekertje gips en ¾ bekertje water en dan roeren maar, niet te lang want dan kon je

het niet goed meer uitgieten over de klei. In de periode dat het gips moest harden, hebben we even pauze gehouden, een film over fossielen gekeken en een quiz gespeeld. De jongelui moesten goed opletten want de informatie uit de film kon heel goed van pas komen bij de quiz. Tijdens deze quiz dacht iedereen goed mee, er werd goed overleg gepleegd. Een lange tijd hadden de 3 groepen even veel punten. Uiteindelijk won groep 2: Silke, Mirle, Emma en Isabel met 1 punt verschil. Tot slot moest de klei nog van het gips afgehaald worden, dat viel voor sommigen niet mee. Nu thuis nog op de verwarming leggen om de gipsafdrukken helemaal droog te laten worden. De resultaten waren mooi en de jongens en meisjes hebben het naar hun zin gehad, wat wil je nog meer.

30 januari Seniorenmiddag Everland

Op deze mooie wintermiddag waren we (12 deelnemers) te gast bij Piet van Oefelen op zijn domein het Everland. Een fraai gelegen landschap langs de Watermolenbeek.

Piet ging helemaal los. De flora, fauna en het beheer kregen ruim de aandacht.

Vele vragen werden door hem beantwoord.

Ons werd duidelijk, dat zonder deskundig beheer dit prachtige gebied zomaar verloren zou kunnen gaan. Overigens zit er achter dit beheer een hechte organisatie met veel vrijwilligers. Hulde hiervoor. De wandeling werd besloten met het bezoek aan de Men's Cave van Piet.

Koffie/thee met koek werden ruim uitgedeeld. Ondertussen konden we genieten van de diverse archeologische vondsten met de daarbij behorende verhalen.

We kunnen terugkijken op een zeer boeiende middag, waarvoor dank aan Piet.

En als we nu langs de Watermolenbeek fietsen, weten we dat daar over het water een heel interessant en mooi natuurgebied ligt, waar hard wordt gewerkt.

Jac

Een fijne wandeling

De senioren zijn op dinsdag 27 februari weer gaan wandelen. Dit keer is gekozen om dichtbij huis te gaan wandelen in de Rucphense bossen. Of de wandeling kon doorgaan was nog de vraag. De weersvoorspellingen waren vooraf namelijk dusdanig dat het Siberisch koud zou worden. Het was dus nog maar afwachten wat het weer zou worden en hoeveel belangstelling er was. Tot onze verbazing konden we met 18 personen op pad.

Op pad richting Schijf waar we de auto's op de Roosendaalse Baan konden parkeren, waar een hele mooie route begint. De oranje route, maar die wordt aangegeven met blauwe paaltjes. Een hele aantrekkelijke route van ongeveer 6 km. Onderweg hebben we enkele keren gestopt voor wat extra informatie over het gebied of over dingen die we tegen kwamen. Zo hebben we even stil gestaan bij de Douglas spar en even later werden we verrast door een

goudhaantje dat in het kaphout op zoek was naar eten. Leuk om te zien hoe zo'n klein vogeltje bezig is. Het goudhaantje is een van de kleinste vogeltjes die in Nederland voorkomt, naast het winterkoninkje. Na afloop hebben we nog gezellig in de brasserie van het T-huis nagekaart onder het genot van een heerlijke consumptie. Het is en blijft toch telkens weer verrassend hoe zo'n activiteit zich ontwikkelt. Dit keer hadden we zelfs een echtpaar uit Schijf onder ons om mee te wandelen.

Hans van Nassau

Oproep

Kopij voor de nieuwsbrief digitaal aanleveren via redactie@ivnroosendaal.nl : uiterlijk 2 weken vóór het uitkomen van de Nieuwsbrief (1 maart/1 juni/1 september/1 december)

Wijzigingen van uw email adres s.v.p. tijdig doorgeven zodat u de digitale nieuwsbrief blijft ontvangen.

Werkgroepen en contactpersonen

Werkgroepen			
Jeugdnatuurgroep	Corry Vroegrijk		corryvroegrijk@kpnmail.nl
Beheerwerkgroep	Piet van Oeffelen		pietvanoeffelen@gmail.com
Cursussen	Carla v.d. Burgt		cursussen@ivnroosendaal.nl
Publieksactiviteiten	vacant		
Seniorenactiviteiten	Hans van Nassau Jac Heijmans		van.nassau@home.nl jacineke@home.nl
Thema-avonden	Jac Heijmans Hans van Nassau		jacineke@home.nl van.nassau@home.nl
Kleuternatuurgroep	Linda Frantzen		kleuternatuurroosendaal@hotmail.com
Website	Ad Hellemons		ad.hellemons@gmail.com
Public relations	Resie Beulen		pr@ivnroosendaal.nl
Coby en Johan Vromans Hans van Nassau	Redactie Nieuwsbrief		redactie@ivn.roosendaal.nl
Contactpersonen			
Gierzwaluwen en echte zwaluwen	Marjos Mourmans		marjosmourmans@planet.nl
Groenwinkel	Annemarie Willems		anwilmu@ziggo.nl
Vogels	Cees van Overveld		fotoverveld@kpnplanet.nl

Overige informatie

Adres IVN:

MEC T-Huis Visdonk, Dennenscheerdersdreef 11, 4707 PK Roosendaal, telefoon 0165-561632

Lidmaatschap:

Lidmaatschap € 24,= per jaar. Huisgenootleden € 12,00.

Contributie te betalen vóór 1 maart van het lopende jaar. Opzegging lidmaatschap voor 1 november van het lopende jaar. Rabobank rek.nr. NL32RABO0174340974

Leden, die de nieuwsbrief op papier willen ontvangen betalen per jaar € 7 extra ivm de hoge kosten hiervan.